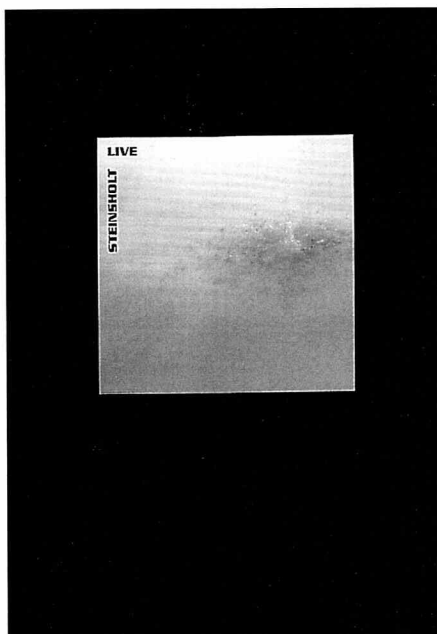


EN ANDERLEDES BOG



Stephen Dobson anmelder:

Kjetil Steinsholt:
STEINSHOLT LIVE.
Tapir Akademisk Forlag,
Trondhjem 2004, 290 sider

Hvor står den pædagogiske filosofi i Norge i dag – og i Norden? I Norge kan antallet af forskere i ren pædagogisk filosofi tælles på en hånd. En af dem er Kjetil Steinsholt. På den internationale scene er den pædagogiske filosofi en af de største grene inden for pædagogikfaget, men her er Steinsholt dårligt nok kendt, hovedsageligt fordi han kun har skrevet to essays på engelsk. Jeg synes, det er en skam, for han har meget at bidrage med på området.

I Norden markerede han sig sidste år med bogen *Pædagogikkens mange ansikter. Pædagogisk idehistorie fra antikken til det postmoderne*. Han har redigeret bogen sammen med Lars Løvlie. En række forfattere fra Skandinavien blev inviteret til at skrive om pædagogiske tanker op igennem tiderne, fra de gamle grækere til i dag. Steinsholt skrev selv om Marx, Freire, Noddings, Locke med flere. Gennem disse essays viser Steinsholt, at han har et stort overblik og behersker tankerne hos flere pædagogiske filosoffer. Fra andre dele af sit forfatterskab er han kendt for sine refleksioner over legens betydning generelt og for pædagoger. En af hans bøger er oversat til dansk med titlen *Let som en leg? – veje ind i legens og tolkningernes verden*. (Klim 2002)

Steinsholt Live er en anderledes bog. Den retter sig ikke primært mod studerende inden for pædagogik – den handler hverken om didaktik eller filosofien bag læreplanerne, lærergerningen eller elev/skole evalueringer. Det er et mere personligt projekt, Steinsholt præsenterer for læseren. Bogen er resultat af en række forelæsninger, som Steinsholt har holdt over forskellige emner, som ikke alle har noget direkte at gøre med pæda-

gogik. Alle indlæggene er krævende i stil og kompleksitet. Læseren kan selv spekulere over, om der er noget, der forener de forskellige indlæg. Steinsholt viser sig her snarere som det, man på engelsk ville kalde en kulturfilosof og ikke som ren pædagogikfilosof. Sagt på en anden måde: Han forsøger – i det meste af det, han skriver – at udvide den pædagogiske filosofi til at omfatte flere kulturelle emner. Det kan handle om alt fra musik og arkitektur og leg, til omsorg og børn.

Man kunne måske forvente af en så vidende filosof, at han ville foretage en slags postmoderne surfing hen over de emner, han behandler, sådan at de alle kom til at indgå i hinanden. Men Steinsholt vælger at holde hvert kapitel for sig med fokus på et særligt emne. Alligevel er det tydeligt, at han er påvirket af postmoderne strømninger i den engelsk- og fransksprogede verden.

Bogen består af 11 essays. Flere af dem dækker leg set fra forskellige perspektiver. Kapitel 1 behandler karneval og en verden i leg. Hans pointe, der understøttes af Bakhtin, er, at den leg, der udtrykkes i et karneval, ikke er 'bestemt af bevidstheden, men har sin egen måde at være på'. (s. 25) Det er centralt, at man gennem et karneval og leg gør det muligt at glemme sig selv og hverdagens rutiner. Paradoksalt nok finder man gennem en sådan afstand sig selv. Udtrykt på en anden måde, så er det gennem leg, at man kan se sin hverdag på ny og dermed også på en anden og mere klar måde. Karneval og leg er ikke udelukkende en frivillig handling. Det er, som Steinsholt påpeger, en social handling, der med sine egne regler og normer skaber rammen for de frie handlinger.

I kapitel 2 diskuterer Steinsholt, hvordan leg kan forholde sig til regler uden at miste

sin dybe indlevelse og legens spontaneitet. Inspirationen, han trækker på i denne diskussion, er Huizingas bog om leg. Steinsholt vil undgå de synspunkter, der er forbundet med postmoderne tænkere, nemlig at leg er noget overfladisk og ikke seriøst. Steinsholt mener, at der er noget ontologisk givet i vor evne til at lege, og at dette støtter snarere end ødelægger identitetsdannelsen. Det ontologiske aspekt findes ikke hos individet, det findes i det mellem menneskelige, i det personlige og de intersubjektive relationer til andre.

Kapitel 3 fokuserer fortsat på leg, men denne gang er det legen i form af 'et alternativt videnskabspædagogisk ståsted'. (s. 55) Sagt på en anden måde er det legen som kilde til kundskab om mennesker og som en form for kundskab om væren. Pointen er enkel: Når 'subjektet bliver leget af noget, som flygter fra dets kontrol' (s.73), er det en måde at være i verden på, hvor subjektet forstået som en selvstændig enhed, ikke er det centrale.

Kapitel 4 behandler arkitektur som en slags leg med former, som fx det vi oplever ved et besøg i Las Vegas. Steinsholt ligger her inden for Nietzsches æstetiske forståelse. Derudover præsenterer han Venturis ideer om arkitektur. På mange måder tror jeg, han kunne have brugt andre bøger om Las Vegas, fx Thompsons *Fear and Loathing in Las Vegas* eller Hal Rothman og Mike Davis' bog *The Grit Beneath the Glitter. Tales from the Real Las Vegas*. Disse har meget at gøre med, hvordan Las Vegas opleves. Men så ville essayet ikke have kunnet tage så meget med om arkitektur.

Derefter kommer der kapitler om kroppen (kapitel 5), omsorg (kapitel 6), musik-

alske udtryk (kapitel 8) og disciplin (kapitel 9). I stedet for at gennemgå hvert enkelt af disse vil jeg hellere se lidt nærmere på kapitel 7 med titlen *Det kanskje pedagogikk? Mulige pedagogiske perspektiver i en postmoderne tid*. Steinsholt siger selv i forordet, at netop dette er centralt for hans forståelse af bogens hovedemne.

I kapitlet begynder Steinsholt med Nel Noddings' syn på omsorg. Derefter sammenligner han hendes filosofi med Levinas'. Men hos Levinas er det, når vi møder et menneske ansigt til ansigt, at vi er nødt til at forholde os til, hvordan det er anderledes. Dette præger os selv, og hvordan vi er som individer. Pointen er vigtig, fordi den betyder, at vi ikke kan sige, at vi er selvstændige individer – vi er altid afhængige og påvirket af andre. Videre understreger Steinsholt, igen med basis i Levinas, at eftersom individet altid kan komme med noget, som vi ikke forventer – 'språkets hit-og-dit bevægelser gjør det nærmest umulig å afslutte det' (s. 164) – er der altid en mulighed for, at vi overraskes. I en pedagogisk situation med lærere og elever kan det betyde, at det pedagogiske må åbne sig mod noget uventet. 'Det kanskje pedagogikk' vokser ud af en forståelse og en åbenhed for sådanne muligheder. Steinsholt afrunder kapitlet med en diskussion af Derridas essay om retfærdighed. Derrida lægger også vægt på, hvordan retfærdighed, hvis den skal være retfærdig over for andre, fx børn, må være åben for muligheden af et andet resultat end det, som er givet på forhånd af reglerne eller læreplanerne.

Efter min mening skulle dette kapitel være kommet i begyndelsen af bogen og

gerne uden den sidste del om Derrida. Derrida siger mange vigtige ting, og Steinsholt kunne have lavet et kapitel om hans bidrag til den pædagogiske forståelse.

Mit favoritkapitel i bogen er det sidste, der hedder *'Barns subtile undring og leg (en hyllest til Walter Benjamin)*. Hvorfor? For det første fordi det er, når Steinsholt reflekterer over legen, gerne barnets leg, at han altid kommer med noget, jeg ikke før har tænkt på – han formår at bringe min forståelse af leg og det postmoderne et skridt videre. For det andet fordi jeg altid har haft interesse for Walter Benjamin. Benjamin grublede over barnet og forsøgte at få adgang til dets selvkonstruerede verden af fantasi og leg. Det er det, Steinsholt gør i slutningen af bogen, hvor han tænker over et barns forsøg på at dræbe en flue. Jeg havde gerne set flere forsøg på denne filosoferen i *Steinsholt Live*.

Steinsholt Live er nok en vanskelig bog. Og for folk, der ikke forud har kendskab til det postmoderne, er jeg bange for, at den er for vanskelig. Men det kunne være interessant at afprøve bogen i den engelsksprogede verden. Jeg er sikker på, at der dér findes flere, som ville være villige til at bruge den tid, det tager, at sætte sig ind i Steinsholts verden af kultur, leg, musik, arkitektur og – ikke mindst – hans udvidede opfattelse af pedagogisk praksis og refleksion. Jeg er usikker på, om Steinsholt finder et større publikum for sine ideer i Norge og i Norden.

Stephen Dobson er Førsteamanuensis i pedagogik på Høgskolen i Lillehammer.